

O BALADĂ NECUNOSCUTĂ DESPRE BABA NOVAC

de LIVIU POENARU

Planînd permanent între ficțiune și realitate, figura legendarului erou, autorul moral al victoriei de la Selimbăr, Baba Novac este una dintre cele mai interesante în lupta pentru eliberarea națională a poporulul nostru.

Faptele lor de vitejie sînt prezentate în întreg eposul balcanic.

Venit să lupte sub steagurile lui Mihai, alături de bulgari, greci, albanezi, fugînd de stăpînirea otomană, Baba Novac, vestit conducător de haiduci sirbi, va ajunge unul dintre principalele căpetenii ostășești din vremea Viteazului.

Numeroase sînt faptele de vitejie ale acestui erou popular la Selimbăr, în 1599, cînd oștile lui Mihai zdrobesc trupele lui Andrei Bathory, punîndu-le pe fugă. Un rol însemnat în obținerea victoriei îl are Baba Novac, după ale cărui planuri, zice-se, s-a desfășurat atacul, obținîndu-se o victorie rapidă.

Faima lui, va ajunge atît de mare, încît poporul îl va cînta în permanentă.

„N-ați auzit de-un Novac
De-un Novac, Baba Novac
Un viteaz de-al lui Mihai
Ce sare pe șapte cai
Și strigă Craiova, vai“.

Nu este un alt erou al poeziei populare despre care să se vorbească atît și să se afle atît material folcloric.

De curînd a apărut un volum de poezii populare strînse de neuitatul etnograf și folclorist transilvănean, Atanasie Marin — Marinescu intitulat „Novăceștii“, volum ce cuprinde istoria vieții novăcenilor, depănată de-alungul a 23 de balade,

un exemplu mereu viu de eroism, de simț al dreptății și omeniei.

Începînd cu nașterea și căsătoria lui Novac, continuînd cu nașterea și luptele date împreună de Gruia și Novac și terminînd cu căsătoria lui Gruia, ciclul va constitui un adevărat fragment de epopee națională.

În anul 1969 am intrat în posesia unei poezii populare originale, ce are darul să completeze studiul amintit, privind moartea bătrînului Novac, moartea produsă în condiții de inegalitate, în urma unui atac din partea boierilor trădători din oastea lui Mihai, care pînă la urmă îl vor arde pe rug în piața Clujului.

Cîntecul a fost cules de la bătrînul Alion Purcaru din satul Cocorova al comunei Turburea, județul Gorj.

Gruia venea de la socrii săi
Venea amărit prin văi
Cînd deodată-n depărtare
Aude un necheb mare
— Mahchea, n-o fi Negru oare?
Ehehe, pe tăicuțu-l biruiră
Și pe Negru mi-l răpiră
Pe taicu vor să-l omoare...

În aceste momente de grea cumpănă pentru Baba Novac, îi sare în ajutor fiul său, Gruia.

Vin, tăicuță, ajutoare!

Atacatorii, boierii, își dau seama că sînt în pericol de a face cunoștință, cu brațul voinic, al feciorului „zmeul bătrîn“ și se precipită.

Iar boierul cel bătrîn
Și cu barba lui de spin
El vede de unde vine
Moartea lor și de la cine,
Sar la ușă cinci păgîni
Și-o ridică din țîțini.

Și de data aceasta bătrînul Novac ține piept cu demnitatea atacatorilor.

Iară, moșul stă-n ușă drept
Ca un zid le ține piept.

Atacul continuă.

Sute venea, se grămădea
Toți pieirea și-o găsea
Cînd Novac îi ajungea.

Dar ceea ce nu pot face toți atacatorii înfruntînd direct
pe Novac, reușește un boier pe la spate.

Dar pe la spate împuns în creier
Cu o lance, de boier
A picat și el jos
Și Novac cel inimos.

Sosirea lui Gruia dă prilejul de a se lua act de rușinoasa
faptă a boierilor.

Iar Gruia cînd a ajuns :
Tată, tată ce-ai făcut
Tu, cel tare, mi-ai căzut
O sărace, brad frumos
Cum te dete vîntul jos.

Răzbunarea nu va înîrzia.

Pe boieri se repezea
Pîn' la unu-i omora.

La sfîrșitul tragic al eroului asistă, cu profundă durere,
întreaga suflare românească, pentru că prin el pierde nu un om
de rînd, ci un apărător al libertății țării.

Și-a venit ca să-l îngroape
Popi de departe și de-aproape
Și-a venit ca să-l jelească
Multă lume românească
De pe Mureș, mai în jos
De pe Oltul cel spumos.

Moartea lui doare pentru că lupta pnetru libertate, pentru
unitate este stînjinită prin pierderea unor astfel de dirji și ne-
înfricați oameni.

Cu toate că fabulosul domină realul, balada vine în com-
pletarea ciclului închinat vieții și faptelor de vitejie ale Novă-
ceștilor.